

Rozdział	L.p.	Temat	Wymagania na poszczególne stopnie				
			dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
Afryka	1	Warunki naturalne	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje Afrykę na mapie świata wyjaśnia znaczenie terminów: „obszar bezodpływowy”, „rzeka okresowa”, „rzeka epizodyczna” wymienia nazwy stref klimatyczno-roślinno-glebowych Afryki wskazuje na mapie ogólnogeograficznej wybrane elementy linii brzegowej, krainy geograficzne, rzeki i jeziora Afryki oraz podaje ich nazwy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Afryki na kuli ziemskiej wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Afryki przyporządkowuje strefom klimatycznym odpowiednie formacje roślinne i typy gleb porównuje linię brzegową Afryki z linią brzegową innych kontynentów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki omawia wpływ wybranych czynników geograficznych na klimat Afryki określa cechy kształtowania powierzchni Afryki wyjaśnia występowanie stref klimatyczno-roślinno-glebowych charakteryzuje klimat oraz formacje roślinne Afryki na podstawie mapy klimatycznej, klimatogramów oraz ilustracji charakteryzuje wody powierzchniowe Afryki 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Afryki wykazuje symetryczność stref klimatyczno-roślinno-glebowych Afryki wyjaśnia zależności między rozmieszczeniem stref klimatycznych, roślinnych i glebowych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związki między budową geologiczną a ukształtowaniem pionowym Afryki wyjaśnia mechanizm powstawania systemu rowów tektonicznych w Afryce dowodzi związku między warunkami klimatycznymi, ukształtowaniem pionowym a gęstością i układem sieci rzecznej
	2	Ludność i urbanizacja	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu „gęstość zaludnienia” podaje liczbę ludności Afryki wymienia nazwy odmian ludzkich zamieszkujących Afrykę wymienia nazwy obszarów najgęściej i najsłabiej zaludnionych w Afryce wymienia problemy mieszkańców Afryki 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „eksplozja demograficzna”, „przyrost naturalny”, „urbanizacja” omawia zróżnicowanie ludności Afryki omawia przyczyny eksplozji demograficznej w Afryce wyjaśnia przyczyny niskiego poziomu urbanizacji w Afryce wskazuje na mapie oraz wymienia nazwy największych miast Afryki opisuje problemy 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ warunków naturalnych na rozmieszczenie ludności omawia wskaźnik HDI w wybranych krajach na podstawie mapy tematycznej omawia problemy związane z epidemią AIDS na kontynencie afrykańskim wymienia przyczyny i skutki głodu oraz konfliktów zbrojnych toczących się na terenie Afryki 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza współczynnik przyrostu naturalnego wyjaśnia przyczyny i skutki wysokiego przyrostu naturalnego analizuje przyczyny i skutki głodu w Afryce ocenia skutki wybranych konfliktów zbrojnych określa związki pomiędzy problemami żywienia, występowaniem chorób a poziomem życia w krajach Afryki położonych na południe 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia twierdzenie, że Afryka jest kontynentem ludzi młodych proponuje działania mające na celu ograniczenie problemów mieszkańców Afryki

				<p>mieszkańców Afryki</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu „produkt krajowy brutto” 		od Sahary	
	3	Gospodarka, Egipt, Republika Południowej Afryki	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje poziom rozwoju gospodarczego Afryki • wymienia czynniki warunkujące rozwój rolnictwa w Afryce • wymienia nazwy najważniejszych roślin żywnościowych i eksportowych uprawianych w Afryce • wymienia główne cechy środowiska Egiptu i Republiki Południowej Afryki 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Afryka nazywana jest kontynentem rolniczym • wyjaśnia przyczyny niskiego poziomu rozwoju przemysłu w Afryce • opisuje pasterstwo koczownicze • opisuje poziom rozwoju usług w Afryce • opisuje potencjał gospodarczy Egiptu i RPA 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia uwarunkowania rozwoju gospodarczego Afryki • analizuje gospodarowanie w strefie Sahelu • wyjaśnia przyczyny i skutki pustynnienia • analizuje przyczyny i skutki nadmiernej działalności rolniczej • uzasadnia konieczność sztucznego nawadniania pól uprawnych w Egipcie 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia warunki środowiska przyrodniczego Afryki pod kątem rozwoju rolnictwa • analizuje mapy gospodarcze Afryki i formułuje wnioski • porównuje cechy społeczno-gospodarcze na przykładzie Egiptu i RPA 	<ul style="list-style-type: none"> • określa związki między problemami żywienia, występowaniem chorób a poziomem życia w krajach Afryki położonych na południe od Sahary • dowodzi wpływu kolonializmu na aktualne problemy gospodarcze Afryki • wykazuje zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego państw afrykańskich
Ameryka Północna i Południowa	4	Warunki naturalne	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje Amerykę na mapie świata • wyjaśnia znaczenie terminów: „Ameryka Łacińska”, „Ameryka Środkowa” • wskazuje elementy linii brzegowej Ameryki na mapie oraz wymienia ich nazwy • wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Ameryki • wskazuje na mapie i wymienia nazwy najważniejszych krain geograficznych, rzek i jezior w Ameryce Północnej i Południowej 	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Ameryki na kuli ziemskiej • wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów aktywnych sejsmicznie i wulkanicznie • opisuje linię brzegową Ameryki • przyporządkowuje strefom klimatycznym odpowiednie zbiorowiska roślinne 	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie matematyczno-geograficzne Ameryki • opisuje cechy klimatu Ameryki Północnej i Południowej na podstawie klimatogramów i mapy klimatycznej • wyjaśnia przyczyny wulkanizmu i trzęsień ziemi w Ameryce • wykazuje wpływ wybranych czynników przyrodniczych na klimat Ameryki 	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Ameryki • porównuje rozwinięcie linii brzegowej i ukształtowanie powierzchni Ameryki z innymi kontynentami • omawia skutki południkowego układu form rzeźby terenu w Ameryce Północnej i Południowej • wykazuje wpływ klimatu na rozmieszczenie zbiorowisk roślinnych w Ameryce 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związki między budową geologiczną a ukształtowaniem pionowym Ameryki • wykazuje związki między warunkami klimatycznymi, ukształtowaniem pionowym a gęstością i układem sieci rzecznej • omawia aktywność sejsmiczną uskoku San Andreas
	5	Ludność i urbanizacja	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwy przedstawicieli odmian 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wielkie migracje w dziejach Ameryki 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ migracji na zróżnicowanie etniczne 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny wzrostu liczby ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje skutki gwałtownego wzrostu

			<p>ludzkich oraz odmian mieszaných</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania ludności Ameryki • wskazuje na mapie obszary gęsto i słabo zaludnione w Ameryce oraz nazywa je • wymienia nazwy i wskazuje na mapie największe miasta Ameryki 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny dużego zróżnicowania etnicznego i kulturowego ludności Ameryki • opisuje, korzystając z mapy, rozmieszczenie ludności Ameryki Północnej i Południowej • porównuje liczbę ludności w wybranych krajach Ameryki na podstawie dostępnych źródeł • wymienia przyczyny migracji do wielkich miast 	<p>ludności Ameryki</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależności między warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem ludności w Ameryce • wyjaśnia przyczyny wysokiego poziomu urbanizacji w Ameryce Północnej i Południowej • wyróżnia główne cechy i przyczyny zróżnicowania kulturowego i etnicznego ludności Ameryki 	<p>Ameryki oraz prognozuje dalsze jej zmiany</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego w wybranych krajach Ameryki • analizuje zmiany wskaźnika urbanizacji w Ameryce • opisuje warunki życia i pracy ludzi zamieszkujących wielkie miasta Ameryki 	<p>liczby ludności w wielkich miastach Ameryki</p>
	6	Gospodarka	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy państw wysoko rozwiniętych gospodarczo • wskazuje na mapie i wymienia nazwy krajów najlepiej i najslabiej rozwiniętych gospodarczo państw Ameryki 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie obszary o największej koncentracji przemysłu w Ameryce i nazywa je 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje cechy gospodarki bogatej północy i biednego południa Ameryki • wyjaśnia różnice między gospodarką krajów wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny zróżnicowania gospodarczego bogatej północy i biednego południa Ameryki • opisuje związki między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem przemysłu w Ameryce 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia warunki środowiska przyrodniczego Ameryki pod kątem rozwoju rolnictwa
	7	Stany Zjednoczone	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie świata Stany Zjednoczone, podaje nazwę stolicy tego kraju i nazwy państw z nim sąsiadujących • wskazuje na mapie i wymienia nazwy wybranych krain geograficznych, najważniejszych rzek i jezior USA • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego USA • wyjaśnia znaczenie terminów: „megalopolis”, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne USA • omawia cechy ukształtowania powierzchni USA • opisuje zróżnicowanie ludności USA • wyjaśnia zależność między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem ludności w USA • wyjaśnia uwarunkowania wysokiego rozwoju gospodarczego USA • wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że Amerykanie są narodem imigrantów • udowadnia, że Stany Zjednoczone krajem wysoko rozwiniętym gospodarczo • opisuje znaczenie Doliny Krzemowej w rozwoju gospodarczym USA • charakteryzuje regiony rolnicze w USA • analizuje strukturę użytkowania ziemi • określa rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje uwarunkowania rozwoju przemysłu nowoczesnych technologii • wykazuje związki między gospodarką a warunkami środowiska w najważniejszych regionach gospodarczych Stanów Zjednoczonych • wykazuje zależność między wysokim poziomem gospodarki a poziomem rozwoju transportu • wyjaśnia znaczenie terminu „produkt 	<ul style="list-style-type: none"> • udowadnia, że Stany Zjednoczone są potęgą gospodarczą świata

			<p>„technopolia”</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze cechy gospodarki USA wymienia nazwy głównych roślin uprawianych na terenie USA 	o dużej koncentracji przemysłu		światowy brutto”	
	8	Brazylia	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie świata Brazylię i podaje nazwę stolicy tego kraju wskazuje na mapie i wymienia nazwy wybranych krain geograficznych oraz najważniejszych rzek Brazylii wskazuje na mapie i wymienia nazwy największych miast Brazylii wymienia najważniejsze cechy gospodarki Brazylii wymienia nazwy głównych roślin żywieniowych uprawianych w Brazylii 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Brazylii opisuje klimat Brazylii charakteryzuje rozmieszczenie ludności w Brazylii opisuje poziom urbanizacji Brazylii wyjaśnia znaczenie terminu „fawele” omawia uwarunkowania rozwoju przemysłu i rolnictwa Brazylii wskazuje na mapie obszary silnie uprzemysłowione oraz obszary rolnicze opisuje konflikt interesów pomiędzy ekologicznymi skutkami wylesiania Amazonii a jej gospodarczym wykorzystaniem 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje wpływ czynników geograficznych na klimat Brazylii opisuje warunki życia w wielkich miastach określa cechy rozwoju i problemy wielkich miast 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje naturalne i antropogeniczne zagrożenia dla amazońskiej selwy analizuje udział i miejsce Brazylii w światowych zbiorach wybranych roślin uprawnych korzystając z dostępnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje poziom rozwoju gospodarczego Brazylii z poziomem rozwoju innych państw Ameryki
Obszary okołobiegunowe	9	Arktyka i Antarktyka	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie świata Arktykę i Antarktykę wymienia główne cechy i przyczyny zmian w środowisku obszarów okołobiegunowych wyjaśnia znaczenie terminów: „góra lodowa”, „pak lodowy”, „nunatak”, „lodowiec szelfowy” wymienia cechy klimatu 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy położenia Arktyki i Antarktyki na podstawie mapy opisuje cechy środowiska obszarów okołobiegunowych charakteryzuje klimat Antarktydy na podstawie klimatogramów wyjaśnia przyczyny zmian w środowisku obszarów 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje czynniki warunkujące klimat obszarów okołobiegunowych charakteryzuje klimat obszarów okołobiegunowych analizuje uwarunkowania powstania pokrywy lodowej w Antarktyce 	<ul style="list-style-type: none"> omawia status prawny Antarktydy 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia celowość badań prowadzonych przez naukowców na obszarach okołobiegunowych analizuje przyczyny i skutki powstania dziury ozonowej nad Antarktydą

Australia	10	Charakterystyka Australii i Oceanii	<p>Arktyki i Antarktyki</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie świata Australię i Oceanię wymienia nazwy osobliwości przyrodniczych Australii wyjaśnia znaczenie terminu „endemity” wskazuje na mapie i wymienia nazwy wybranych krain geograficznych, rzek i jezior Australii wskazuje na mapie obszary o największej gęstości zaludnienia oraz obszary niezamieszkałe w Australii charakteryzuje zróżnicowanie ludności Australii wymienia główne cechy gospodarki Australii 	<p>okołobiegunowych</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Australii i Oceanii na kuli ziemskiej opisuje, korzystając z mapy, linię brzegową i ukształtowanie pionowe Australii wymienia regiony geograficzne Oceanii charakteryzuje cechy środowiska przyrodniczego Australii i Oceanii ze szczególnym uwzględnieniem cech klimatu oraz specyfiki świata roślin i zwierząt analizuje strukturę użytkowania gruntów w Australii 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie wód artezyjskich dla gospodarki Australii analizuje uwarunkowania rozmieszczenia ludności Australii i Oceanii opisuje przyczyny małej gęstości zaludnienia oraz niskiego poziomu urbanizacji Oceanii wykazuje wpływ migracji na zróżnicowanie australijskiego społeczeństwa omawia wybrane zagadnienia gospodarcze Australii ze szczególnym uwzględnieniem roli górnictwa, rolnictwa i turystyki przedstawia na podstawie map tematycznych główne cechy gospodarki Australii na tle warunków naturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Australii analizuje zależności między warunkami klimatycznymi a występowaniem wód powierzchniowych ocenia warunki środowiska przyrodniczego Australii i Oceanii pod kątem warunków życia ludzi i rozwoju gospodarki wyjaśnia zależności między warunkami środowiska przyrodniczego a sposobami gospodarowania w rolnictwie wskazuje regiony geograficzne Oceanii na mapie ogólnogeograficznej oraz opisuje rolę turystyki w tych regionach 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje, korzystając z map, środowisko przyrodnicze Australii oraz Oceanii ze środowiskiem innych kontynentów opisuje budowę niecki artezyjskiej i uwarunkowania występowania źródeł artezyjskich wykazuje zależność między symetrycznym położeniem Australii po obu stronach zwrotnika Koziorożca a uwarunkowaniami klimatycznymi
Azja	11	Warunki naturalne	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu „Eurazja” wskazuje na mapie świata Azję wskazuje na mapie elementy linii brzegowej Azji wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Azji wymienia nazwy i wskazuje na mapie najważniejsze krainy geograficzne, rzeki oraz 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Azji na kuli ziemskiej charakteryzuje wybrane strefy roślinne Azji opisuje cechy klimatu Azji na podstawie klimatogramów i mapy klimatycznej wymienia cechy ukształtowania powierzchni Azji opisuje rozmieszczenie wód powierzchniowych na 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje na podstawie mapy granicę między Europą a Azją charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Azji opisuje cyrkulację monsunową wykazuje wpływ klimatu na rozmieszczenie zbiorowisk roślinnych wyjaśnia, na czym polega kontrastowość klimatyczna Azji 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Azji porównuje rozwinięcie linii brzegowej powierzchni Azji na tle innych kontynentów wykazuje na podstawie map tematycznych, że kontynent Azji jest obszarem wielkich geograficznych kontrastów 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność między budową geologiczną a ukształtowaniem powierzchni Azji analizuje genezę powstania Himalajów

			jeziora Azji	podstawie mapy	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje czynniki warunkujące układ promienisty wielkich systemów rzecznych w Azji 		
	12	Ludność i urbanizacja	<ul style="list-style-type: none"> • podaje liczbę ludności zamieszkującej Azję • wskazuje na mapie i wymienia nazwy azjatyckich miast-gigantów • wymienia nazwy państw o wysokim i niskim wskaźniku urbanizacji • wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów o dużej i małej gęstości zaludnienia 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zróżnicowanie ludności Azji • omawia czynniki warunkujące rozmieszczenie ludności w Azji • omawia uwarunkowania eksplozji demograficznej 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje zmiany liczby ludności Azji • wyjaśnia uwarunkowania powstania miast-gigantów • przedstawia na podstawie map tematycznych warunki przyrodnicze obszarów, na których kształtowały się najstarsze cywilizacje 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyrost naturalny w wybranych państwach Azji • charakteryzuje przyczyny i skutki wybranych problemów demograficznych Azji 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje dziedzictwo kulturowe najstarszych cywilizacji Azji
	13	Gospodarka	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu „azjatyckie tygrysy” i podaje przykłady • wymienia cechy gospodarki azjatyckich tygrysów • wymienia nazwy głównych roślin żywieniowych uprawianych w Azji • wymienia nazwy surowców mineralnych wydobywanych w Azji • wymienia nazwy państw wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie główne rejony rolnicze w Azji i nazywa je • wskazuje na mapie główne regiony przemysłowe Azji • omawia przyczyny zróżnicowania uprzemysłowienia państw w Azji • charakteryzuje azjatyckie tygrysy 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia warunki rozwoju rolnictwa w Azji • omawia przyczyny zróżnicowania poziomu rozwoju rolnictwa w Azji • wykazuje związek pomiędzy rytmem upraw i „kulturą ryżu” a cechami klimatu monsunowego w Azji Południowo-Wschodniej • opisuje znaczenie OPEC dla gospodarki światowej 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje strukturę i wartość PKB na jednego mieszkańca w wybranych państwach • wyjaśnia przyczyny nierównomiernego rozwoju gospodarczego wybranych państw Azji • analizuje poziom rozwoju gospodarczego państw eksportujących ropę naftową 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje kontrasty w rozwoju gospodarczym Azji • uzasadnia (na wybranych przykładach) wpływ warunków przyrodniczych na działalność gospodarczą człowieka
	14	Chiny	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje Chiny na mapie, podaje nazwę stolicy tego kraju oraz nazwy państw z nim sąsiadujących • wskazuje na mapie i 	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Chin • omawia cechy ukształtowania powierzchni Chin 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje dane liczbowe dotyczące urbanizacji w Chinach • wyjaśnia na podstawie map tematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależności między warunkami przyrodniczymi a rozwojem gospodarczym Chin • analizuje przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia kontrasty przyrodnicze Chin • wykazuje wpływ Chin na światową gospodarkę

			<p>wymienia nazwy krain geograficznych oraz najważniejszych rzek w Chinach</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Chin • podaje liczbę ludności Chin • analizuje wykresy i dane liczbowe dotyczące rozwoju ludności Chin • wymienia nazwy głównych roślin uprawnych • wymienia najważniejsze cechy gospodarki Chin 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje klimat Chin • opisuje przyczyny katastrofalnych powodzi w Chinach oraz sposoby zapobiegania im • wyjaśnia zależność między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem ludności Chin • wskazuje na mapie obszary o dużej koncentracji przemysłu i nazywa je • opisuje poziom urbanizacji w Chinach 	<p>rozmieszczenie ludności</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega chiński program kontroli urodzeń • opisuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa na Nizinie Chińskiej • wymienia kierunki rozwoju gospodarczego Chin • wykazuje zmiany znaczenia Chin w gospodarce światowej 	<p>szybkiego rozwoju gospodarczego Chin w ostatnich latach</p>	
	15	Indie	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje Indie na mapie, podaje nazwę stolicy tego kraju oraz nazwy państw sąsiadujących • wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne oraz rzek Indii i nazywa je • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Indii • podaje liczbę ludności Indii • wymienia nazwy głównych indyjskich roślin uprawnych • wymienia najważniejsze cechy gospodarki Indii 	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Indii • omawia cechy ukształtowania powierzchni Indii • charakteryzuje klimat Indii • opisuje kontrasty społeczne w Indiach • wskazuje na mapie obszary uprzemysłowione i rolnicze • wyjaśnia, dlaczego w Indiach występuje duże pogłowie bydła 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje system kastowy społeczeństwa • analizuje przyrost naturalny • charakteryzuje indyjskie rolnictwo • wyjaśnia przyczyny gwałtownego rozwoju przemysłu nowoczesnych technologii 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje poziom rozwoju gospodarczego Indii • wyjaśnia przyczyny dynamicznego rozwoju nowoczesnych usług 	<ul style="list-style-type: none"> • przewiduje skutki społeczno-gospodarcze wynikające z eksplozji demograficznej
	16	Japonia	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie świata Japonię i podaje nazwę stolicy tego kraju • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Japonii • podaje liczbę ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Japonii • omawia cechy ukształtowania powierzchni Japonii • charakteryzuje klimat Japonii 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje warunki naturalne Japonii • omawia rozmieszczenie ludności Japonii • wykazuje wpływ czynników społeczno-kulturowych na tworzenie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje skutki położenia Japonii w strefie aktywności wulkanicznej i sejsmicznej • opisuje uwarunkowania rozwoju gospodarczego Japonii 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje geograficzne czynniki klimatotwórcze • ocenia warunki naturalne Japonii

			<p>Japonii</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie i wymienia nazwy wielkich miast Japonii • wymienia nazwy głównych roślin uprawnych • wymienia najważniejsze cechy japońskiej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje poziom urbanizacji Japonii • wyjaśnia uwarunkowania rozwoju przemysłu przetwórczego • opisuje cechy rolnictwa Japonii 	<p>nowoczesnej gospodarki Japonii (na tle niekorzystnych warunków środowiska)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje znaczenie transportu w gospodarce Japonii 	<ul style="list-style-type: none"> • udowadnia, że Japonia jest potęgą gospodarczą • analizuje wysokość plonów podstawowych zbóż w Japonii na tle innych krajów Azji 	
	17	Bliski Wschód	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu „Bliski Wschód” • wskazuje Bliski Wschód na mapie ogólnogeograficznej • wymienia cechy środowiska i gospodarki Bliskiego Wschodu • opisuje cechy kultury islamskiej • wymienia nazwy państw o największych zasobach ropy naftowej 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje położenie geograficzne Bliskiego Wschodu • ocenia poziom urbanizacji w państwach Bliskiego Wschodu • omawia zasoby ropy naftowej na Bliskim Wschodzie i na świecie • opisuje rozmieszczenie zasobów ropy naftowej na Bliskim Wschodzie • wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów objętych konfliktami zbrojnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki naturalne Bliskiego Wschodu • analizuje zasoby ropy naftowej na świecie i formułuje wnioski • charakteryzuje Bliski Wschód pod kątem cech kulturowych, zasobów ropy naftowej i poziomu rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wpływ religii na życie muzułmanów • porównuje poziom życia mieszkańców Bliskiego Wschodu • porównuje wielkość wydobycia ropy naftowej w poszczególnych krajach Bliskiego Wschodu 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia tezę, że konflikty na Bliskim Wschodzie mają wpływ na globalną gospodarkę
Europa	18	Warunki naturalne	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie świata Europę • wskazuje na mapie element linii brzegowej Europy i wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie wybrane niziny, wyżyny oraz góry Europy i nazywa je • wymienia cechy ukształtowania powierzchni Europy na podstawie mapy 	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Europy na kuli ziemskiej • charakteryzuje linię brzegową Europy na podstawie mapy • wykazuje, na podstawie mapy, że Europa jest kontynentem nizinnym • opisuje cechy klimatu Europy na podstawie mapy i klimatogramów • charakteryzuje wybrane strefy roślinne Europy 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy środowiska przyrodniczego Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej oraz map tematycznych • wyjaśnia wpływ zlodowaceń na rzeźbę powierzchni Europy • wyjaśnia zależności między typem klimatu a występowaniem formacji roślinnych • wyjaśnia genezę wybranych europejskich 	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Europy • opisuje czynniki geograficzne warunkujące klimat Europy • analizuje czynniki warunkujące rozmieszczenie wielkich systemów rzecznych i zbiorników wodnych w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek między budową geologiczną a ukształtowaniem pionowym Europy

			<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie wybrane europejskie rzeki oraz jeziora i nazywa je 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie wód powierzchniowych Europy 	jezior		
	19	Ludność i urbanizacja	<ul style="list-style-type: none"> podaje liczbę ludności Europy wskazuje na mapie obszary o największej oraz najmniejszej gęstości zaludnienia i nazywa je podaje przykłady krajów o dodatnim i ujemnym przyroście naturalnym 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy opisuje na podstawie map tematycznych zróżnicowanie regionalne, kulturowe, narodowościowe oraz etniczne współczesnej Europy omawia przyczyny wysokiego wskaźnika urbanizacji w Europie wykazuje się znajomością podziału politycznego Europy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny oraz skutki ujemnego przyrostu naturalnego w Europie wyjaśnia przyczyny warunkujące rozmieszczenie ludności w Europie opisuje przyczyny i konsekwencje zróżnicowania ludności Europy analizuje zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w krajach Europy 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje zmiany demograficzne w Europie uzasadnia twierdzenie, że Europa się starzeje oblicza średnią gęstość zaludnienia Europy 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje problemy demograficzne Europy i formułuje wnioski
	20	Gospodarka	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw wysoko rozwiniętych gospodarczo oraz krajów o średnim poziomie rozwoju gospodarczego w Europie wymienia nazwy głównych roślin uprawnych wskazuje na mapie i podaje nazwy głównych obszarów wydobywania surowców energetycznych w Europie wskazuje na mapie i wymienia nazwy najważniejszych europejskich okręgów przemysłowych oraz ośrodków high-tech 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje potencjał ekonomiczny Europy wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gospodarczego krajów Europy opisuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa europejskiego opisuje strukturę produkcji energii elektrycznej w wybranych krajach Europy opisuje poziom rozwoju usług w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje strukturę PKB w wybranych krajach Europy porównuje strukturę użytkowania ziemi w wybranych państwach Europy, korzystając z diagramów opisuje czynniki rozwoju przemysłu ze szczególnym uwzględnieniem przemysłu high-tech wyjaśnia proces restrukturyzacji przemysłu w Europie Zachodniej 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje poziom rozwoju rolnictwa w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej omawia na wybranych przykładach czynniki lokalizacji przemysłu high-tech 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia tezę, że Europa jest najlepiej rozwinięta pod względem gospodarczym
	21	Kraje Europy Północnej	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu „kraje skandynawskie” 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje położenie geograficzne państw Europy Północnej 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje środowisko przyrodnicze krajów Europy Północnej 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje cechy społeczeństwa Europy Północnej 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje skutki wyludnienia północnej Skandynawii

			<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie kraje Europy Północnej i wymienia ich nazwy • opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie głównych ośrodków miejskich w Europie Północnej • wymienia cechy społeczeństwa Europy Północnej • wymienia nazwy głównych bogactw naturalnych krajów skandynawskich 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rozmieszczenie ośrodków miejskich • charakteryzuje strukturę produkcji energii elektrycznej w krajach Europy Północnej • charakteryzuje gospodarkę krajów skandynawskich 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje na podstawie map tematycznych związku między głównymi cechami środowiska przyrodniczego Europy Północnej a głównymi kierunkami rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje wartość PKB na jednego mieszkańca i formułuje wnioski 	
	22	Kraje alpejskie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu „kraje alpejskie” • wymienia nazwy państw alpejskich, wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej i podaje nazwy ich stolic • wymienia cechy środowiska przyrodniczego Alp • wymienia nazwy największych miast i wskazuje je na mapie • opisuje specyfikę rozmieszczenia ludności w Alpach 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje położenie krajów alpejskich • opisuje rzeźbę Alp • opisuje rozmieszczenie miast i gęstość zaludnienia w krajach alpejskich • wyjaśnia znaczenie nowoczesnego sektora usług 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko przyrodnicze krajów alpejskich • wykazuje wpływ gór na środowisko przyrodnicze i gospodarkę krajów alpejskich • wykazuje, że kraje alpejskie należą do państw wysoko rozwiniętych gospodarczo 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje piętrowość klimatyczno-roślinną w Alpach • porównuje wskaźnik urbanizacji w krajach alpejskich i formułuje wnioski 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje genezę rzeźby alpejskiej • analizuje czynniki rozwoju sektora bankowo-ubezpieczeniowego w Szwajcarii
	23	Kraje Europy Południowej	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie kraje Europy Południowej, podaje nazwy ich stolic • wymienia cechy środowiska przyrodniczego krajów Europy Południowej • wymienia nazwy największych miast Europy Południowej i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne krajów Europy Południowej • opisuje cechy środowiska przyrodniczego tych krajów • opisuje na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie najważniejszych ośrodków turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze krajów Europy Południowej • opisuje wybrane atrakcje turystyczne • wykazuje zależność pomiędzy przyjazdami turystów a wpływami z turystyki na podstawie wykresów 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje typy wybrzeży południowej Europy i wyjaśnia ich genezę • wykazuje związki między rozwojem turystyki a warunkami przyrodniczymi i dziedzictwem kulturowym • ocenia rolę turystyki w rozwoju gospodarczym 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależności między wielkością ruchu turystycznego a poziomem rozwoju infrastruktury turystycznej

			<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady atrakcji turystycznych wyjaśnia znaczenie terminu „akwakultura” 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje cechy gospodarki krajów Europy Południowej wyjaśnia znaczenie terminu „infrastruktura turystyczna” prezentuje opracowaną na podstawie map, przewodników oraz internetu trasę wycieczki po Europie lub jej części 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje niekorzystny wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze 	tych krajów	
	24	Francja	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Francję i podaje nazwę stolicy tego kraju wymienia cechy środowiska przyrodniczego Francji wskazuje najważniejsze miasta Francji na mapie i podaje ich nazwy wymienia cechy gospodarki Francji wskazuje na mapie regiony rolnicze Francji i wymienia ich nazwy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje położenie geograficzne Francji charakteryzuje środowisko przyrodnicze Francji opisuje czynniki wpływające na wzrost liczby mieszkańców Francji opisuje poziom urbanizacji Francji opisuje poziom rozwoju gospodarczego Francji analizuje strukturę użytkowania ziemi wskazuje miejsce Francji w światowej produkcji rolnej identyfikuje cechy rolnictwa wysokotowarowego 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje współczynnik przyrostu naturalnego i współczynnik salda migracji wykazuje znaczenie turystyki w tworzeniu dochodu narodowego analizuje przyrodnicze i pozapryrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa wykazuje na przykładzie rolnictwa Francji związek między warunkami przyrodniczymi a kierunkiem i efektywnością produkcji rolnej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje sytuację społeczną imigrantów charakteryzuje sieć transportową Francji wykazuje aktywną politykę rolną Francji w ramach Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje znaczenie Eurotunelu
	25	Wielka Brytania	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Wielką Brytanię i podaje nazwę stolicy tego kraju wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne i nazywa je wymienia najważniejsze 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Wielkiej Brytanii charakteryzuje środowisko przyrodnicze Wielkiej Brytanii opisuje podział Wielkiej Brytanii na krainy 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje strukturę narodowościową Wielkiej Brytanii opisuje poziom urbanizacji oraz rozmieszczenie ludności w Wielkiej Brytanii opisuje układ przestrzenny 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zalety wyspiarskiego położenia Wielkiej Brytanii wykazuje zależności między warunkami przyrodniczymi a poziomem rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje znaczenie zamorskich terytoriów Wielkiej Brytanii (dawnej i obecnie) analizuje na przykładzie Wielkiej Brytanii uwarunkowania lokalizacji i rozwoju

			<p>cechy środowiska przyrodniczego i gospodarki Wielkiej Brytanii</p>	<p>historyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje strukturę narodowościową Wielkiej Brytanii • wyjaśnia uwarunkowania dodatniego salda migracji • wyjaśnia znaczenie terminu „monarchia konstytucyjna” • przedstawia wielkość i główne cechy położenia Londynu • wskazuje na mapie i podaje nazwy obszarów o dużej koncentracji przemysłu 	<p>oraz znaczenie Londynu jako światowej metropolii</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje strukturę użytkowania ziemi w Wielkiej Brytanii • wyjaśnia uwarunkowania wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego 		<p>przemysłu wysokiej technologii</p>
Sąsiedzi Polski	26	Niemcy	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Niemcy, podaje nazwę stolicy tego kraju oraz nazwy krajów z nim sąsiadujących • wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne oraz najważniejsze rzeki w Niemczech i nazywa je • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego oraz gospodarki Niemiec • opisuje strukturę narodowościową Niemiec 	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Niemiec • omawia cechy środowiska przyrodniczego • wyjaśnia przyczyny i skutki dodatniego salda migracji • charakteryzuje strukturę zatrudnienia w niemieckiej gospodarce • przedstawia na podstawie wskazanych źródeł główne kierunki i przyczyny zmian w strukturze przemysłu Zagłębia Ruhry • wskazuje na mapie i podaje nazwy obszarów o dużej koncentracji przemysłu w Niemczech 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wpływ czynników geograficznych na klimat Niemiec • opisuje skutki ujemnego przyrostu naturalnego • udowadnia, że Niemcy są potęgą gospodarczą • opisuje zróżnicowanie rozwoju społeczno-gospodarczego wschodniej i zachodniej części Niemiec 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje uwarunkowania rozwoju przemysłu przetwórczego • analizuje wskaźnik bezrobocia i formułuje wnioski • wykazuje na przykładzie Niemiec zależność między poziomem rozwoju transportu a funkcjonowaniem pozostałych działów gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny migracji do Niemiec • wykazuje gospodarcze znaczenie sieci rzecznej Niemiec
	27	Czechy i Słowacja	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Czechy i Słowację, podaje nazwy stolic tych krajów oraz nazwy państw sąsiadujących z nimi 	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Czech, Słowacji • omawia cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje czynniki warunkujące rozwój gospodarczy Czech i Słowacji • porównuje potencjał gospodarczy omawianych 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia zasoby bogactw mineralnych Czech i Słowacji • omawia efekty przemian gospodarczych, które nastąpiły w omawianych 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje środowisko społeczno-gospodarcze południowych sąsiadów Polski oraz formułuje wnioski

			<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego omawianych państw 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje strukturę zatrudnienia w Czechach analizuje strukturę narodowościową Słowacji 	państw	krajach	
	28	Litwa, Białoruś i Ukraina	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Litwę, Białoruś i Ukrainę, podaje nazwy stolic tych krajów oraz nazwy państw sąsiadujących z nimi wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego omawianych państw 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Litwy, Białorusi i Ukrainy omawia cechy środowiska przyrodniczego Litwy, Białorusi i Ukrainy wyjaśnia przyczyny kryzysów gospodarczych na Litwie, Białorusi i Ukrainie po rozpadzie ZSRR omawia współczesne przemiany społeczne i gospodarcze Ukrainy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje czynniki warunkujące rozwój gospodarczy Litwy, Białorusi i Ukrainy opisuje przyczyny i skutki ujemnego przyrostu naturalnego i salda migracji Litwy, Białorusi i Ukrainy porównuje potencjał gospodarczy omawianych państw 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia zasoby bogactw mineralnych Litwy, Białorusi i Ukrainy omawia efekty przemian gospodarczych, które nastąpiły w omawianych krajach 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje środowisko społeczno-gospodarcze południowych i wschodnich sąsiadów Polski oraz formułuje wnioski
	29	Rosja	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje Rosję na mapie ogólnogeograficznej i podaje nazwę jej stolicy wskazuje na mapie i wymienia nazwy głównych krain geograficznych, rzek oraz jezior wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Rosji wymienia główne cechy rosyjskiej gospodarki wymienia przyczyny ujemnego przyrostu naturalnego ludności Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Rosji omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji opisuje zróżnicowanie narodowościowe i kulturowe ludności wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów o dużej koncentracji przemysłu 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zróżnicowanie przyrodnicze Rosji wykazuje wpływ czynników geograficznych na klimat Rosji wyjaśnia zależność między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem ludności w Rosji wykazuje zróżnicowanie językowe i religijne mieszkańców Rosji omawia uwarunkowania rozwoju przemysłu wydobywczego omawia najważniejsze problemy rosyjskiego rolnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje zmiany przyrostu naturalnego w Rosji i formułuje wnioski wykazuje zależności między warunkami przyrodniczymi a poziomem rozwoju gospodarczego Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia tezę, że Rosja jest krajem o olbrzymich możliwościach gospodarczych